

Nr 357

Av fru Sandström m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till förvärv av billinjer.

I finansplanen, som åtföljer statsverkspropositionens bil. 1 till årets riksdag, framhåller finansministern att för statens vidkommande har strävanden till återhållsamhet varit ledmotivet i budgetarbetet. Sålunda har — sägs i finansministerns översikt — investeringsanslagen å kapitalbudgeten likaväl som anslag av investeringsnatur å driftbudgeten blivit föremål för en rigorös granskning med sikte på att åstadkomma så stora nedskärningar som möjligt »utan våda för statsförvaltningens behöriga gång». Och sedan påpekar finansministern att det särskilt är affärsverken som fått vidkännas betydande reduceringar av anslagen.

Mot bakgrunden av detta är det förvånande att i bilagan av statsverkspropositionen på kapitalbudgeten finna, att statens järnvägar erhållit två miljoner kronor till inköp av buss- och billinjer. Visserligen har departementschefen nedprutat statens järnvägars äskande på denna punkt, men motiveringen till detta anslag synes innebära att medlen skall stå till förfogande för den händelse att det blir möjligt för statens järnvägar att göra ytterligare inköp.

Staten är i dag den störste företagaren på linjetrafikens område, något som är resultatet av en målmedveten strävan till monopolställning på detta område. Denna successiva socialisering av landsvägarnas linjetrafik fortgår utan att principfrågan i detta fall över huvud taget diskuterats. Då det dessutom sitter en stor kommitté, som har att ta ställning till de framtida trafikfrågorna i stort, varvid även vissa principfrågor torde bli föremål för överväganden, synes det vara ännu mera omotiverat att statens järnvägar nu skall fortsätta med expansionen inom linjetrafikens område.

Självfallet kan det invändas, att denna fråga nu i många år varit föremål för debatt i anslutning till avslagsyrkanden på anslag till inköp av billinjer och att det fördenskull inte vore av nöden att även i år återkomma med begäran om avslag på propositionen i denna punkt. Enligt vår mening har de argument, som tidigare från vår sida anförts i denna sak, inte på något sätt förlorat i aktualitet. I år tillkommer dessutom den av finansministern anbefallda, stränga återhållsamhet på såväl drift- som kapitalbudgeten för att därmed kunna hålla en i möjligaste mån stram investeringsram. Inom denna ram trängs en mängd aktuella behov, som inte nu kan bli tillfredsställda. Något trängande behov av ytterligare miljoner till inköp av privata billinjer från statens järnvägars sida kan inte vara för handen.

Motivet från statens järnvägars sida för dessa inköp har varit att den starka konkurrensen från landsvägstrafikens sida måste mötas på detta sätt. Kravet aktualiseras allteftersom persontrafikvolymen på järnvägarna minskar. Det skulle sålunda vara nödvändigt att kompensera denna nedgång med de vinster, som landsvägstrafiken i statens järnvägars regi ger. Trots dessa förklaringar avspeglas aldrig i budgeten huruvida den utvidgade landsvägstrafiken har någon sådan utjämnande effekt. Även om denna brist på redovisning av det ekonomiska utbytet av landsvägstrafiken beror på de speciella bokföringsförhållanden, som det här kan vara fråga om, borde det på något sätt kunna redovisas om de motiv man anger såsom väsentliga för att statens järnvägar måste överta allt större sektor av landsvägstrafiken, har något verklighetsunderlag.

Statens järnvägar har, med angivande av att persontrafiken antages komma att minska i samma takt som hittills, föreslagit att inkomsten för nästkommande budgetår upptages till ett formellt belopp av en miljon kronor. För innevarande budgetår beräknas inkomsten till tio miljoner kronor. Självfallet är den beräknade nedgången av inkomsterna inte enbart att hänföra till persontrafikens nedgång, men denna nedgång är just det argument, som från järnvägsstyrelsens sida brukar anföras i frågan om nödvändigheten av att staten expanderar på linjetrafikens område. Riksräkenskapsverket har inte godtagit järnvägsstyrelsens beräkning för nästkommande budgetår utan ansett att även för detta år bör en vinst av tio miljoner kronor kunna inlevereras till statsverket.

Statens järnvägars biltrafik bedrivs dels i egen regi, dels i bolagsform. Någon samlad redovisning av lönsamhet och vinster på denna gren av den statliga trafiken har veterligt inte presenterats för riksdagen, som i tjugo år — med enstaka undantag — årligen beviljat statsmedel till investeringar på detta område. Den oklarhet som råder på detta område är ytterligare ett argument för att riksdagen tills vidare inte borde bevilja miljonanslag för den statliga biltrafikens expansion inom statens järnvägars verksamhetsområde.

Med stöd av vad som här anförts hemställes,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts begäran å kapitalbudgeten, bil. 27, punkten d:3 om ett anslag av 2 000 000 kronor till förvärv av billinjer.

Stockholm den 26 januari 1955

Ragnhild Sandström

John R. Anderson

Fridolf Johansson
i Lugnvik